

Prostovoljstvo

**Leto 2011 – Evropsko leto prostovoljstva se poslavlja,
prostovoljci bodo svet spreminjali še naprej!**

Pomembni dogodki s področja prostovoljstva v letu 2011 v Sloveniji:

Sprejet je bil Zakon o prostovoljstvu

http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r02/predpis_ZAKO5532.html

V nadaljevanju podajamo predstavitev zakona po vprašanjih, ki jo je pripravila Slovenska filantropija (vir: www.prostovoljstvo.org)

- **Zakaj je zakon sploh pomemben?**

Zakon daje državno priznanje prostovoljskemu delu in pomeni začetek systemske ureditve prostovoljstva.

Določa prostovoljstvo in njegov pomen, temeljna načela prostovoljstva, pogoje opravljanja organiziranega prostovoljstva, pravice in obveznosti prostovoljcev in prostovoljskih organizacij (PO) ter vlogo države, samoupravnih lokalnih skupnosti, prostovoljskih in nepridobitnih organizacij, ki delujejo na področju prostovoljstva, pri spremljanju ter spodbujanju in razvoju organiziranega prostovoljstva (1. člen).

- [Kdaj je bil zakon sprejet in kdo ga je sprejel?](#)

Sprejel ga je Državni zbor RS 3. februarja 2011.

- [Kdaj je začel veljati?](#)

Zakon je začel veljati 5. marca 2011.

- [Kaj naj bodo naši prvi koraki znotraj organizacije po sprejemu tega zakona?](#)

Priporočamo vam, da zakon skrbno preberete ter se v primerih nerazumevanja posvetujete s Slovensko filantropijo ali regionalnim stičiščem. V kolikor do sedaj vaša organizacija še ni opredelila načine organiziranja prostovoljstva, se bo morala opredeliti do načina zagotavljanja pravic prostovoljcev, stroškov, ki jih boste vračali prostovoljcem. Ravno tako ste že dolžni vzpostavljati evidenčne liste prostovoljcev. V kolikor imate že obstoječe obrazce dogovorov, jih uskladite z zakonom in od prostovoljcev pridobite ustrezne izjave.

- [Katere spodbude prinaša Zakon o prostovoljstvu?](#)

Zakon vključuje prostovoljstvo kot družbeno vrednoto v vzgojno izobraževalni sistem (35. člen). Zakon predvideva tudi strategijo razvoja prostovoljskega dela (36. člen), ki bo predvidoma sprejeta v roku 3 let, in jo bo pripravilo ministrstvo za javno upravo v sodelovanju s predstavniki PO in predstavniki ministrstev.

Strategija bo določala temeljne politike in ukrepe spodbujanja prostovoljskega dela. Ministrstva bodo najmanj 10% razpisanih sredstev javnih razpisov s področij, kjer delujejo tudi PO, namenila PO za programe ali projekte, ki vključujejo prostovoljsko delo ali pa so namenjeni razvoju prostovoljstva (37. člen, 2. odstavek).

Kot zagotovitev lastnega deleža financiranja na razpisih ministrstev in lokalnih skupnosti se lahko prostovoljsko delo upošteva kot lastni materialni vložek PO. (37. člen, 5. odstavek).

Prav tako pa se na razpisih ministrstev med upravičene stroške sofinanciranja projektov in programov štejejo stroški vodenja, usklajevanja in mentorstva prostovoljcev.

Zakon prinaša tudi državne nagrade in priznanja, ki jih bo podeljeval Predsednik RS in bodo namenjene dvigu vrednote prostovoljstva v družbi.

- [Kakšne so spodbude na lokalni ravni?](#)

Lokalne skupnosti po lastni presoji namenijo določena sredstva prostovoljskim projektom in programom. Kot zagotovitev lastnega deleža financiranja na razpisih ministrstev in lokalnih skupnosti se lahko upošteva lastni materialni vložek PO (37. člen, 5. odstavek).

- [Kakšna priznanja predvideva zakon?](#)

Zakon predvideva državno nagrado in priznanje za prostovoljce in PO. Gre za najvišje državne priznanje za izjemne dosežke na področju prostovoljstva, njegove promocije in razvoja (42. člen). Tudi lokalne skupnosti lahko predvidijo svoje nagrade in priznanja (47. člen).

- [Ali zakon prostovoljce bolj zaščiti pred izkoriščanjem?](#)

Zakon točno določa, kaj je prostovoljsko delo (5. člen) in kaj je organizirano prostovoljstvo (7. člen), pa tudi kakšne so pravice prostovoljca (25. člen) in obveznosti PO (29. člen), prav tako vsebuje načelo prepovedi izkoriščanja prostovoljcev, zato do izkoriščanja prostovoljcev ne bi smelo prihajati.

- [Kdo se lahko prikladi na Ministrstvo za javno upravo \(MJU\) kot prostovoljska organizacija \(vpiše v vpisnik prostovoljskih organizacij – 38. člen\)?](#)

Nevladne organizacije, ki se ukvarjajo s prostovoljstvom – DA

Javni zavodi, ki se ukvarjajo s prostovoljstvom – NE

- [Kako se vpišemo v vpisnik PO?](#)

Za vzpostavitev vpisnika prostovoljskih organizacij je pristojen AJPES, obenem pa izvaja vpise, spremembe, izbrise in ponovno priklasitev prostovoljskih organizacij v vpisnik.

Priklasitev v vpisnik prostovoljskih organizacij se predloži na obrazcu, ki je priloga Pravilnika o področjih prostovoljskega dela in vpisniku. Obrazec se predloži po pošti ali osebno na pristojni izpostavi AJPES.

Pravilnik o področjih prostovoljskega dela in vpisniku:

http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r07/predpis_PRAV10787.html

Obrazec na voljo tule:

http://www.ajpes.si/Registri/Poslovni_register/Vpis_prostovoljskih_organizacij/Splosno

AJPES prostovoljsko organizacijo vpiše v vpisnik prostovoljskih organizacij, če izpolnjuje pogoje iz prvega odstavka 38. člena ZProst ter ji izda Potrdilo o vpisu v vpisnik prostovoljskih organizacij.

- [Katere podatke mora PO beležiti?](#)

PO vodi evidenčne liste prostovoljca in opravljenega prostovoljskega dela. Več v 23. členu.

- [Kdo lahko uporablja spletno aplikacijo za vodenje evidence o prostovoljcih in opravljenem delu, ki ga je pripravila Slovenska filantropija \(SF\)?](#)

Aplikacijo lahko uporabljajo članice Slovenske mreže prostovoljskih organizacij, ki s SF podpišejo poseben dogovor. Le-tega jim po poizvedbi na slovenska@filantropija.org pošlje predstavnik SF po e-pošti.

- [Kako je z vnašanjem podatkov pri zvezah in njihovih društvih?](#)

Lahko se med seboj dogovorijo, da podatke vnaša le zveza. Toda, če se posamično društvo samo javlja na razpise, bo zanje boljše, da se sami vpišejo v register PO in dobijo tako možnost, da kandidirajo na razpisih ministrstev, ki bodo 10% sredstev namenjala za PO.

- [Kako in do kdaj se vnaša podatke za nazaj?](#)

Za leto 2011 bodo organizacije, ki so vpisane v register PO, morale AJPES-u hkrati s finančnim poročilom oddati poročilo, ki bo vključevalo podatke o številu prostovoljcev, o številu opravljenih ur in o vrsti dela.

Podatki za leto 2011 bodo morali vsebovati vse potrebne podatke od veljavnosti zakona, ki je 5.3.2011.

Priporočljivo je, da se podatki vnašajo sproti (vsaj 1x mesečno), da jih vnaša ena oseba oz. da imajo vse osebe, ki vnašajo podatke, isti sistem.

- Če prostovoljci ene organizacije opravljajo prostovoljsko delo pri drugi organizaciji, kdo poroča oz. beleži opravljeno prostovoljsko delo?

Organizaciji se morata dogovoriti. Če je ena od organizacij javni zavod, potem je bolje, da to beleži PO, ki bo te podatke tudi oddala na AJ PES. Tako ne pride do izgube podatkov o opravljanem prostovoljskem delu.

- Prostovoljsko delo opravljeno znotraj javnih zavodov ne bo beleženo?

Tudi javni zavodi beležijo svoje prostovoljce. Res je, da javnemu zavodu teh podatkov ne bo treba poslati na AJ PES. Bo pa lahko to sporočil eni izmed prostovoljskih organizacij, tudi Slovenski filantropiji, ki bo dodala še podatke javnih zavodov.

- Kako je z zavarovanjem prostovoljcev?

PO mora nezgodno zavarovati prostovoljca, če se prostovoljsko delo opravlja v pogojih, ki pomenijo nevarnost za zdravje ali življenje prostovoljca, ali če je tako dogovorjeno z dogovorom o prostovoljskem delu (29. člen, 2. odstavek). Zaradi različnih zmožnosti organizacij, zavarovanje za druga dela ni obvezno, je pa vsekakor priporočljivo, če organizacija to zmore.

- Kako pa je z zavarovanjem, če npr. prostovoljec pelje otroke na izlet?

Priporočeno je urediti zavarovanje za odgovornost, ki ga nudijo vse zavarovalnice.

- Kako je s povračilom potnih stroškov?

Prostovoljska organizacija mora prostovoljcu povrniti stroške, ki so nastali zaradi ali v zvezi z izvajanjem prostovoljskega dela, če je z dogovorom o prostovoljskem delu tako dogovorjeno (31. člen). Ti stroški so potni stroški, stroški prehrane in nastanitve, stroški prevoza in drugi stroški povezani s potjo ter stroški povezani z bivanjem v tujini.

- Kaj pomenijo nadomestilo za uporabo lastnih sredstev?

Prostovoljcu se lahko v pavšalnem znesku, ki na letni ravni ne sme presegati 20 % višine povprečne plače zaposlenega (31. člen, 4. odstavek) povrnejo stroški nastali zaradi uporabe lastnih sredstev (31. člen, 2. odstavek), ki npr. pomenijo povračilo stroškov, ki se ne morejo prikazati z računi.

- Ali je organizacija obvezna izdati prostovoljcu potrdilo o opravljenem delu?

Ne. Izdati mora potrdilo, če to od nje zahteva prostovoljec (27. člen).

Pravilnik o področjih prostovoljskega dela in vpisniku

Vir: www.prostovoljstvo.org

Podeljena prva državna priznanja in nagrada za prostovoljstvo

Na mednarodni dan prostovoljstva, 5. december, in v evropskem letu prostovoljstva smo v Sloveniji dobili prve prejemnike državnih priznanj in nagrade s področja prostovoljstva. Osrednjo nagrado je prejel zdravnik **Aleksander Doplihar**, vodja Ambulante s posvetovalnico za osebe brez zdravstvenega zavarovanja.

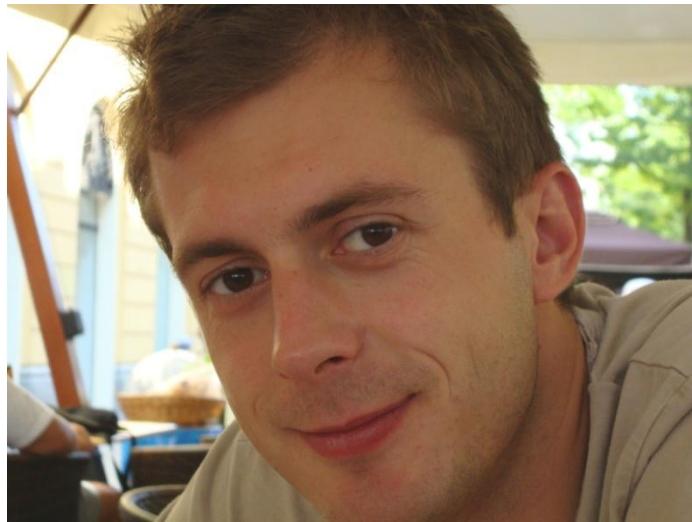
Odbor RS za podelitev državnih priznanj na področju prostovoljstva je imel težko nalogo, saj je moral med zaslužnimi ljudi dobrih src in organizacijami, ki dejansko spreminjajo stvari na bolje, izbrati le nekaj najboljših. Med tistimi, ki so še posebej izstopali, so bili poleg prejemnika državne nagrade še prejemniki državnih priznanj: **Medgeneracijsko društvo za samopomoč DRAVA, Čebelarska zveza Slovenije, Jani Podrepšek, Zvonimir Korenčan, Jadranka Glavač, Gorazd Bence.**

Nagrade je v imenu odbora v Mariboru podelila ambasadorica prostovoljstva in soproga predsednika države **gospa Barbara Miklič Türk**. Svečana podelitev je potekala v Dvorani Union, kjer so že od jutra zbrano delali udeleženci in udeleženke 8. Slovenskega kongresa prostovoljstva, mnogi med njimi aktivni prostovoljci. Le-ti so z velikim aplavzom pospremili podelitev priznanj in nagrade ter se dr. Aleksandru Dopliharju še posebej poklonili. Dr. Doplihar, ki je prepričan, da je prostovoljstvo staro kot človeštvo, je pozval k spodbujanju prostovoljstva med mladimi, da bodo prepoznali stiske drugih in pomagali.

Ob zaključku Evropskega leta prostovoljstva pa smo se na portalu Mlad.si pogovarjali z **Primožem Jamškom**, vodjo Centra za razvoj in promocijo prostovoljstva pri Slovenski filantropiji.

Primož se je že od srednješolskih let kalil kot prostovoljec in v prostovoljstvu našel svoje življenjsko poslanstvo. Danes je zaposlen na Slovenski filantropiji, kamor ga je to njegovo poslanstvo pripeljalo in ga pelje še naprej novim izzivom sodobne družbe naproti.

Kako in kdaj si ti osebno začutil vzgib, da bi prostovoljno deloval v dobro drugim ljudem, okolju in družbi? Kako je to vplivalo na tvoje življenje in zaposlitev?

Jaz sem na nek način »padel« v ta svet organiziranega prostovoljstva že v srednji šoli.

Ko sem se pridružil programu za zdravljenje odvisnikov, so se te vrednote do konca oblikovale. Iz tega se je potem rodila tudi ideja za študij socialnega dela, ki pa me je preko obvezne prakse pripeljal na Slovensko filantropijo, kjer sem zelo hitro presegel tisto kvoto študijske prakse, ker mi je bilo tu zelo všeč. Na začetku sem delal z otroci, učil slovenščino in zelo kmalu dobil priložnost vzpostavljanja novih aktivnosti. Aktivnosti, ki so, kot sem sam videl, manjkale med ljudmi in me je to močno spodbudilo k delovanju. Na koncu koncev me je celo moje prostovoljstvo, ki je bilo tudi kasneje na področju dela z mladostniki v vzgojnih zavodih in tudi v prevzgojnem domu pripeljalo do službe tukaj na Slovenski filantropiji in na nek način zaznamovalo vsaj to mladostno obdobje, v katerem sem še vedno.

Kaj se te je v vsem tem času prostovoljnega delovanja najbolj dotaknilo?

Mislil, da posamezni primeri, ki so bili zame zelo stresni, saj sem kot prostovoljec videl tudi njihovo omejenost. Ko imaš kdaj težave z nekim sistemom, z okoljem, ki ni spodbudno, ki nam ni omogočilo, da bi kot prostovoljci neke stvari naredili, kot bi si želeli. Če izpostavim samo področje otrok brez spremstva, v katerem sem bil skrbnik, sem videval razne zgodbe, ko bi država morala ravnati drugače, pa ni. Pa kljub temu, da

smo opozarjali, so se zadevale zelo počasi obračale na bolje. Se pa sprašujem, kako bi bilo, če mi ne bi niti opozorili. Zaradi tega se mi zdi, da mi je to na nek način pustilo, da ne smeš biti tiho, ko opaziš, da nekaj pa res ni v redu, in da res moraš biti načelen, in se boriti, boriti, boriti.

Kako ocenjuješ iztekajoče se Evropsko leto prostovoljstva? Katere akcije in aktivnosti so bile po tvojem mnenju najuspešnejše v smislu osveščanja javnosti in s tem »rekrutiranja« novih prostovoljcev? Katere aktivnosti se bodo nadaljevale še v prihodnje?

Ja, kar nekaj projektov se je vzpostavilo v samem Evropskem letu prostovoljstva. Nekateri so dobili dodatno moč. Največja spodbuda tega Evropskega leta prostovoljstva se mi zdi dejstvo, da so nekatere institucije začele razmišljati o pomembnosti prostovoljstva, ker je postalo kar malo »modno«, da morajo tudi oni imeti prostovoljce. In upam, da bo ta duh ostal še naprej in takrat bomo imeli res super izkupiček Evropskega leta prostovoljstva.

Kot tisto eno promocijsko akcijo prostovoljstva, ki bi jo rad izpostavil, ker je bila v javnosti zelo dobro sprejeta, pa kljub temu, da je bila omejena, je ta, ko smo se odpravili na ceste in smo na avtomobile prilepili 10.000 srčkov, na katerih je bil napis »Kdaj ste nazadnje kje pustili svoje srce«. S tem smo javnost pozivali, da ljudje postanejo prostovoljci, da se nam priključijo, da si poiščejo prostovoljsko delo. V tej akciji mi je bilo najbolj zanimivo, da ni bilo težko dobiti prostovoljce, ki bi te srčke razdelili. Se zdi, da je bilo na nek način med vsemi nami začutiti ta »Ja, to pa res moramo narediti, ljudi moramo spodbuditi, spomniti na prostovoljstvo«. Mislim, da je seveda na področju mladine, pomemben projekt, ki ga je začela Mladinska mreža MaMa, ki je v bistvu »vrgla« mlade in občinske uslužbenke v prostovoljske aktivnosti. Na Slovenski filantropiji si mnogokrat želimo na sploh malo več povezave med prostovoljskimi organizacijami in vladnimi službami. Mislim, da se ravno skozi take aktivnosti zelo dobro spoznavamo.

Mi lahko kaj poveš o kongresu prostovoljstva?

Potekal je dva dni 5. in 6. Decembra, mislim, da je bil vsebinsko zelo močan. Dotaknili smo se veliko zadev, in če smo na dosedanjih kongresih »jamrali«, kako bi bilo treba sprejeti zakon o prostovoljstvu, ga sedaj končno imamo. Kar je na nek način tudi zasluga Evropskega leta prostovoljstva, se pa sedaj predvsem sprašujemo, kako izkoristiti vse pluse tega zakona. Na nek način je dober izkupiček to, da smo dobili neko zavezo, da se bo zakon res začel upoštevati v teh spodbudah. Prva spodbuda se je izpeljala v tem času, in sicer da so bila podeljena prva priznanja in nagrade najboljšim prostovoljcem leta. Zanimiv zaključek tega kongresa je tudi v spodbujanju medgeneracijskih aktivnosti, in v naši skupni zavezi med organizacijami, da bomo bolj sodelovali. Bilo je zelo zanimivo opazati, da skupine mladih niso poznale potreb starejših, in da skupine starejših niso verjele, da so mladi aktivni. Kongres pa je dokazal, da so aktivni in jih je povezal v skupno delovanje.

Za katera področja prostovoljstva je v javnosti največ zanimanja?

Ljudje ponavadi rečejo, da bi bili prostovoljci z bolnimi otroki ali pa z bolnimi starejšimi. Tako imamo malo stereotipno predstavo, kaj točno prostovoljstvo je. In s to predstavo se ljudje pogosto vključujejo v prostovoljstvo. Še vedno ni razširjeno med ljudmi, da pri prostovoljstvu ne govorimo samo o dajanju. Kot prostovoljec dejansko zelo veliko tudi dobiš–osebno zadovoljstvo, znanja, izkušnje, dobro družbo. Ponavadi se kar malo sramujemo vseh teh motivov. Ljudje si težko priznajo, da so se za to, da bodo pomagali drugim, odločili tudi zaradi sebe in zaradi svojih potreb. To je tisto, kar počasi presegamo, kjer so mladi stopili korak naprej. Prostovoljstvo je vzajemen proces, ne samo nesebično dajanje, da samo daješ, daješ, daješ... kajti v praksi to ne gre.

Kam se lahko obrne nekdo, ki želi prostovoljno delovati v okviru kakšne organizacije?

Ja, to je ravno naše poslanstvo tu na Slovenski filantropiji. Ljudje nas lahko pokličejo, nas obiščejo ali pa obiščejo spletno stran www.prostovoljstvo.org, kjer je trenutno objavljenih 110 prostovoljskih del, ki čakajo na prostovoljce, na več kot 110 ljudi. Zelo pomembno je tudi naše delovanje, da zbiramo te potrebe, kajti organizacije same pogosto zaradi različnih razlogov ne zmorejo same širiti vseh svojih potreb. Eden izmed razlogov je, da so dostikrat kadrovske podhranjene. Ko ljudje začnejo razmišljati o prostovoljstvu, je dobro, da tudi razmislijo o tem, koliko časa so pripravljeni posvetiti, komu in kaj pričakujejo od prostovoljstva, kaj želijo spremeniti v drugih, v svetu in kaj želijo osebno dobiti od tega. Če nam ljudje povejo te stvari, jim tudi veliko lažje najdemo prostovoljno delo čisto po njihovi meri.

Kaj po tvojem mnenju doprinese prostovoljstvo k posameznikovi osebni rasti in kaj k družbi na sploh? Ali na kratko - zakaj je prostovoljstvo pomembno? Kaj po tvojem mnenju prostovoljstvo da mlademu človeku?

Posameznik pridobi pri prostovoljstvu cel kup komunikacijskih veščin, zelo velikokrat tudi veščin dela v skupini. Zelo malokrat se zgodi, da delaš individualno, slej kot prej deluješ in v skupini in se ob tem tudi učiš funkcioniranja v skupini. In to so pravzaprav izkušnje, ki so prenosljive v marsikatero delovno okolje. Za mlade je zelo pomembno, da svoje izkušnje tudi sproti zapisujejo. In kjer ne zapišejo zgolj, da so bili prostovoljci, recimo na Slovenski filantropiji, temveč da zapišejo, da so delali na Slovenski filantropiji, kjer so delali v skupini in vodili skupino mladih. To bo veliko pomembnejša referenca za bodoče, za potencialne delodajalce. To je tisto zaradi česar se določena skupina mladih odloča za prostovoljstvo. Poleg tega dobiš pri prostovoljstvu možnost, da se preizkusiš, da spoznaš, za kaj si sposoben in za kaj ne, kaj ti leži in kaj ne, ali si res želiš to delati celo življenje. To so tista polja, ki jih ponuja prostovoljstvo na takšni zelo lahki ravni, ko preizkušaš samega sebe in pri tem pomagaš drugim. Vsi imamo nekaj od tega in to je tisto, kar je zelo fino.

Kaj pa delo za mlade in z mladimi na prostovoljni ravni? V kolikšni meri je to uveljavljena praksa?

Ja, je kar uveljavljena praksa. In sicer v obliki individualnega spremljanja, velikega števila učnih pomoči, ki pa niso samo v obliki inštrukcij. Čeprav se pojavlja vedno več potreb po inštrukcijah, ravno zaradi tega, ker je finančna situacija čedalje slabša.

Kar se mi zdi tudi pomembno, je skupina mladih, ki se tako na nek način bori za pravice vseh mladih, pa naj bo to za pravice dijakov, študentov ali mladih na splošno. Se mi zdi, da se tu kalijo v področje res aktivne participacije, da bodo aktivni in odgovorni državljani.

Da že zgodaj spoznavajo mehanizme, skozi katere lahko vplivajo. Najtežje mi je slišati, kadar mi mlad človek reče : »Joj, nič se ne da spremeniti, takšen je pač ta naš svet«. En sam človek dejansko ne more spremeniti sveta, spremeni ga lahko samo skupina ljudi. In to je tudi nekaj, kar ponuja prostovoljstvo. Kajti če grem sam demonstrirat pred parlament, ne bom dosegel istega, kot če skupina mladih pošilja apele in s tem uspe vzpostaviti nek resen dogovor.

Glede informiranja mladih o prostovoljstvu je pomembno, da so mladi informirani čim bolj zgodaj.

In za konec bi te še prosili za povabilo mladim k prostovoljnemu delu oziroma delovanju.

Mladi naj razmislijo, kaj so pripravljeni narediti za druge, za kraj, v katerem bivajo, kaj so tiste stvari, ki jih jezijo in naj poiščejo druge mlade, ki jih isto jezi, naj poiščejo organizacije, ki delajo na tem področju. Potem naj se obrnejo na Slovensko filantropijo, kjer jim bomo lahko pomagali in jih usposobili. Naj obišejo organizacijo, se pozanimajo, kaj točno počne. To še ne pomeni, da če obišeš neko organizacijo in tam povprašaš, kako ti lahko pomaga, da pa potem moraš tam obstati. Ne pomeni, da moraš kot prostovoljec delati najmanj 10 ur na teden, sam si reguliraš, sam si postaviš meje in vsako delo šteje in to je pomembno. Četudi si zelo zaseden z učenjem, študijem, imaš vsaj par ur na teden na razpolago. Če ne drugega pa vsaj par ur na mesec.